

Hogepriesters in Gods Tempel

Genesis 2.4–24

Rev Dr Jos M. Strengtholt

Arnhem-Nijmegen 2020

Het scheppingsverhaal in de Bijbel kan nogal felle discussies opleveren. Neem jij de eerste hoofdstukken van de Bijbel letterlijk of niet? Sommige mensen geloven dat God onze wereld 6000 jaar geleden heeft gemaakt, in zes keer vierentwintig uur.

Net zoals anderen met hand en tand het idee verdedigen dat onze wereld puur door toeval is ontstaan. Gen God, geen plan.

Vorige week hebben we gekeken naar Genesis 1, en hebben we de Scylla van het creationisme en de Charybdis van het evolutionisme vermeden. We probeerden ons voor te stellen wat het scheppingsverhaal betekende voor de luisteraar van drieduizend jaar geleden.

Vandaag kijken we naar Genesis 2 – het verhaal van de Hof van Eden, de twee bomen in het midden, en de mens die in deze tuin werd geplaatst.

1. De tuin

Laten we beginnen met de Hof van Eden. God schept deze prachtige plaats zodat mensen er kunnen wonen. Werkelijk wat wij een paradijs noemen.

Wanneer wij ons dit vandaag proberen voor te stellen, denken we waarschijnlijk aan het tegenovergestelde van ons stadsleven. We zien schitterende natuur, onaangetast door mensen, een perfecte vakantiebestemming. Pure natuur. Wilde natuur.

Maar wat zouden de mensen die dit verhaal drieduizend jaar geleden hoorden zich erbij hebben voorgesteld?

Tempels in het Oude Nabije Oosten hadden vaak een zorgvuldig aangelegde tuin direct naast de tempel.

Deze tuinen waren een symbool van de vruchtbaarheid die werd voortgebracht door de goden die in de tempels woonden. Deze tuinen waren gecultiveerde landschappen en zeer symbolisch. Een beetje zoals de tuinen van de Franse koningen of van de Engelse adel. Elk grassprietje op zijn plaats.

En om vruchtbaarheid uit te beelden waren er vaak vijvers en kanalen, net zoals het bijbelse Eden door rivieren is omgeven.

Je ziet verwijzingen naar deze verbinding tussen paradijs en tempel in de Bijbel. Bijvoorbeeld in Ezechiël 47. Ezechiël spreekt over een rivier die onder de tempel vandaan stroomt, die leven geeft aan de bomen langs de rivier, en deze bomen waren tot genezing voor de volken.

Die tuinen in het Oude Nabije Oosten waren bedoeld om voedsel te leveren aan de goden in de tempel. Maar vanaf het begin leren wij in de Bijbel dat God deze tuin heeft gemaakt met voedsel voor ons. Hij dient ons. Hij geeft aan ons.

Dit is Gods karakter. Hij wil de mensheid zegenen met wat zij nodig heeft. Hij schiep de mensheid niet als een leger van nederige dienaren, maar Hij maakte ons om Zijn zegeningen over ons uit te storten.

En dan zien wij hoe God “wandelt” in deze Hof van Eden. Hij verbergt Zich niet in Zijn tempel. Hij is benaderbaar voor alle mensen.

Dit “wandelen” van God is uiteraard wat wij een antropomorfisme noemen. Het spreekt over God in menselijke termen. Wij weten dat God niet letterlijk een wandeling door een tuin maakt. Tot vrij recent was de kerk nooit erg bekommerd over de vraag naar de historische realiteit van het verhaal. Men hield zich veel meer bezig met de betekenis ervan.

Deze goddelijke wandeling in de Hof van Eden wordt beschreven met hetzelfde Hebreeuwse woord dat ook wordt gebruikt om Gods aanwezigheid in de tabernakel te beschrijven in Leviticus 26.12: "Ik zal in uw midden wandelen" en Deuteronomium 23.14: "Want de HEERE, uw God, wandelt in het midden van uw legerkamp".

Dit wijst op de nauwe verbinding tussen de schepping, de Hof van Eden en de tabernakel, of de tempel van Salomo. Onze wereld werd gemaakt als de plaats waar God woont. God heeft alle dingen gemaakt, en Hij woont, Hij rust in Zijn wereld. De wereld is Zijn tempel.

Wat de Bijbel hier leert is dat de mens werd geschapen om gelukkig te zijn, om te genieten van het leven en het goede dat van God uitgaat. Dit was mogelijk omdat wij als mensen vrij met God konden omgaan. Dat is de essentie van het paradijs. Verbonden zijn met de Schepper van hemel en aarde, in een omgeving van leven en overvloed. Dat is wat God voor ons wil.

2. De bomen

De Hof van Eden was heilige ruimte – zelfs op een intensere manier dan deze hele universele tempel waarin wij leven. Eden was als het Heilige der Heiligen in de tabernakel en de tempel van Salomo. Het was de plaats waar God in het bijzonder te vinden was.

Als het hele universum Gods tempel is, dan was de Hof van Eden het Heilige der Heiligen.

Wanneer Adam en Eva uit de Hof van Eden werden verdreven – daar kijken we volgende week naar – hoe verhinderde God dan dat Adam en Eva konden terugkeren naar de tuin?

Antwoord: omdat twee engelen Eden bewaakten.

Net zoals in de tempel van Salomo twee reusachtige engelen het Heilige der Heiligen bewaakten – afgebeeld op het voorhangsel dat gewone stervelingen de toegang tot het Heilige der Heiligen onmogelijk maakte.

De cherubs op het voorhangsel die iedereen verhinderden het Heilige der Heiligen binnen te gaan, vormen een duidelijke parallel met de cherubs die de toegang tot Eden voor Adam en Eva versperden. De engelen zorgden er specifiek voor dat de mensheid geen toegang meer had tot de boom des levens.

Volgende week hoop ik wat meer te zeggen over de boom van de kennis van goed en kwaad. Maar vandaag: wat is deze boom des levens? Wat betekent dat?

Of je nu gelooft dat deze boom des levens letterlijk op een bepaalde plaats groeide, of dat je het figuurlijk opvat, de boodschap blijft dezelfde: leven behoort aan God toe, is Zijn bezit, en is voor ons beschikbaar zolang wij met Hem in relatie staan.

Dit roept een interessante vraag op. Als Adam en Eva, zelfs in het paradijs, toegang nodig hadden tot die boom om eeuwig leven te hebben, wat vertelt dit ons dan over hun menselijke natuur?

Ik denk dat dit suggereert dat de mens als sterfelijk wezen werd geschapen. Paulus zegt immers in 1 Timotheüs 6:16 dat God „alleen onsterfelijkheid bezit”.

God is puur leven, maar niets van wat Hij geschapen heeft is onsterfelijk. Zelfs de verste sterren sterven na enkele miljarden jaren.

De mens werd sterfelijk geschapen, maar door God lief te hebben, God te gehoorzamen en zich tot God te verhouden, werd de mens door God in leven gehouden.

Ik denk dat dit in Genesis wordt benadrukt door de beschrijving van de schepping van de mens. Hij werd uit stof gemaakt. En als het leven van Adam en Eva niet zou worden onderhouden door de vruchten van de boom des levens, dan zouden zij ook tot stof terugkeren.

Wij sterven allemaal, tenzij God ons in leven houdt.

Voor ons is het kruis van Christus de boom des levens geworden. In de Grieks-orthodoxe liturgie worden tijdens de vastentijd de volgende woorden gezongen:

Ik stierf door een boom, maar ik heb in u de Boom des Levens gevonden, o Kruis van Christus!

Vroeger werden onze voorouders verbannen van de boom des levens en van de zoetheid van het paradijs.

Daarom, gelovigen, laten wij leven ontvangen uit het goddelijke kruis en terugkeren naar ons oorspronkelijke thuis, terwijl wij de grote barmhartigheid van Christus, onze God, ontvangen.

Kom, laten wij drinken van het levende water dat stroomt uit de Boom des Levens, die wij voor ons zien als het heilige kruis, de bron van zegeningen, de levenschenkende bron van water en bloed die uit de zijde van de Meester stroomt.

Door het kruis van Christus hebben wij toegang tot God, tot het eeuwige leven, tot het paradijs.

In onze eucharistie vieren wij dit. De tijd van het vieren van het Heilig Avondmaal is werkelijk heilige tijd en heilige ruimte.

Wij hebben toegang tot God; wat door Adam werd bedorven, is door de tweede Adam, onze Heere Jezus Christus, hersteld.

3. De mens

Maar terug naar Genesis.... De mens werd gemaakt uit stof, zeker, maar wij zijn tegelijk ook veel meer dan slechts een hoopje stof.

God Zelf blies leven in ons. Wat de mens onderscheidt van de dieren is het feit dat hij zijn leven van God ontvangt.

Een materialistische visie op de mens is volledig verkeerd. Jij bent meer dan de som van je chemische bestanddelen.

De ziel is niet uit materie voortgekomen maar vindt haar oorsprong in de adem van God.

God wordt in Genesis 2 voorgesteld als een pottenbakker die de mens heel persoonlijk vormde en vervolgens de levensgeest in ons blies. Vergeet nooit jouw waarde!

Alleen de mens ontvangt de levensadem, en dat maakt ons wezenlijk anders dan dieren: jij hebt een vorm van leven die rechtstreeks door God aan jou gegeven is.

En het is deze goddelijke levensadem die jou uniek maakt en jou in staat stelt met God te spreken en echte gemeenschap met andere mensen te hebben.

Dit levensbeginsel dat wij van God hebben ontvangen geeft ons grote waardigheid. Jij bent zeer waardevol, als Gods maaksel en omdat jij gemaakt bent naar Gods beeld en gelijkenis. God heeft iets van Zichzelf in jou gelegd.

Basilius de Grote schreef in 379 na Christus:

Omdat de mens geschapen is naar het beeld van de Schepper, wordt hij geëerd boven de hemelen, boven de zon, boven de koren van sterren. Want van welk hemels lichaam werd ooit gezegd dat het het beeld van de allerhoogste God is?

Genesis schildert de mensheid als bijna goddelijk.

Adam moest aan alle dingen namen geven. Dat werd in het Oude Nabije Oosten gezien als het werk van de goden. Net zoals God dat ding aan de hemel „zon” noemde, en dag „dag” en nacht „nacht” noemde, zoals wij zagen in Genesis 1.

In veel scheppingsverhalen uit het Midden-Oosten werd het geven van namen gedaan door de goden, en werd het gezien als een onderdeel van hun scheppende werk. Of beter gezegd: van hoe zij de wereld ordenden, hoe zij de oervloed van chaos veranderden in een bewoonbare wereld. Namen geven aan dingen brengt orde en classificatie.

In ons verhaal vervult Adam deze rol. Dit suggereert werkelijk dat de mens werd gemaakt om orde te onderhouden in onze wereld als onderdeel van Gods scheppingswerk. Alles wat jij doet om deze wereld te ontwikkelen, maakt deel uit van jouw door God gegeven scheppende taak.

Alles wat jij doet is belangrijk voor God, omdat jij persoonlijk belangrijk bent en omdat alle dingen die je doet óf opbouwen óf afbreken wat God heeft gemaakt. De keuze is aan ons.

Maken wij deze wereld beter of maken wij haar slechter?

De rol die wij hebben is niet alleen die van medewerkers van God in het onderhouden van de schepping, maar feitelijk ook priesterlijke. Alle mensen zijn priesters in Gods wereld.

Wanneer Adam de opdracht krijgt om de Hof van Eden „te bewerken en te onderhouden” (Genesis 2:15), gaan die woorden niet over tuinieren. Het waren termen voor het werk van de priesters in de tabernakel en de tempel van Salomo.

Als de Hebreeuwse woorden, ‘ābad en šāmar - bewerken en onderhouden - in combinatie worden gebruikt in de Bijbel, verwijzen zij als woordpaar altijd naar het werk van priesters in de tabernakel of in de tempel.

Adam was een hogepriester in de tempel van de schepping. Dat was die taak van de mensheid.

Volgende week zullen wij kijken naar hoe hij alles bedierf en hoe de mensheid haar priesterlijke rol verspeelde.

Maar Jezus Christus kwam. Hij werd de volmaakte Hogepriester. Hij herstelde onze relatie met God. Hij herstelde wat Adam had beschadigd.

Daarom zijn wij in Hem allemaal opnieuw priesters geworden: een volk van priesters, om God te dienen in Zijn wereld. Zodat wij onze wereld gaande houden en er een betere plaats van maken.

Conclusie

Wanneer wij straks het Heilig Avondmaal vieren, vieren wij dat God ons opnieuw toegang heeft gegeven tot de Boom des Levens.

Dankzij Jezus Christus heb jij eeuwig leven.

Maar wat is dan onze taak in Gods wereld, nu wij eeuwig leven hebben? Wij leven natuurlijk voor Hem: dankbaar, vol lofprijzing en vol liefde voor Hem.

Maar ons werk is ook om onze wereld te ontwikkelen, om ten volle te leven, te werken, te genieten, mensen lief te hebben en deze wereld beter te maken.

Wanneer jij brood en wijn ontvangt, wanneer jij Jezus Christus ontvangt, geeft Hij jou een opdracht.

Heb God lief en dien Hem in deze wereld.

Er is genoeg te doen.

+In de Naam van de Vader en van de Zoon en van de Heilige Geest. Amen.